

ÇEVRE DENETİM YÖNETMELİĞİ TASLAĞI HAKKINDA ÇEVRE MÜHENDİSLERİ ODASI GÖRÜŞÜ

Yönetmelik Taslağı Geneli Üzerindeki Görüş ve Değerlendirme	Teklif
<p>Çevre yönetim birimi/çevre görevlisi gibi kavramların Çevre Yönetim Hizmetleri Yönetmeliğine aktarılması Çevre Denetim Yönetmeliğinin sadeleşmesine ve detaylanmasına yarar sağlamıştır. Ayrıca Madde 5 kapsamında çevreye kirlenici etkisi olan faaliyetlerin belirli tanımlı listeler dışına çıkarılarak kirlenici etkisi olan tesisler olarak belirtilmesi çevre sağlığının korunması için önemli bir düzenleme olmuştur.</p> <p>Mesleği Çevre sağlığının korunması için çevre teknolojileri üreten, işletmelere çevre kirliliğini önlemesi için danışmanlık yapan, ÇED sürecinde bulunan ve buna benzer birçok alanda faaliyet gösteren Çevre Mühendislerinin süreçlere daha çok katılması ve Çevre Mühendislerinden yararlanılması yönetmeliklerin sahada daha verimli bir şekilde uygulanmasını sağlayacaktır.</p> <p>"Çevre Görevlisi, Çevre Yönetim Birimi ve Çevre Danışmanlık Firmaları Hakkında Yönetmelik" (RG 21.11.2013-28828) ile bazı görev alanlarının ayrılması ile birlikte, "Çevre Denetim Yönetmeliği" (RG: 21.11.2008 - 27061) kapsamından "çevre görevlisi ve diğer yönetim birimleri düşülmüştür. Ancak görev ve sorumluluk kapsamı olarak "çevre denetçisi", "çevre görevlisi" ile aynı niteliklere sahip olup, birbirinden ayırmak mümkün değildir. Bu nedenle, mevzuat karmaşıklığına izin veren yeni görev alanı ihdasının, uygulamada bürokrasinin artmasına ve yetki çatışmalarına yol açması beklenmelidir.</p> <p>Çevre denetimi; çevre uygulamalarında yönetimin kontrolünü kolaylaştırma, idari düzenlemelere ve kuruluş politikalarına uyumun değerlendirilmesi amacıyla çevre organizasyonunun, yönetiminin ve ekipmanının çevrenin korunması için sistematik, belgeli, düzenli ve nesnel biçimde değerlendirmesini içeren bir yönetim aracıdır. Kamusal çevre denetimi; bir çevre politikasının bulunmasına ve geçerli mevzuata uyumda zorunluluk esasına dayanır. Amacı, karını maksimuma ulaştırmak olan özel işletmelerin kamusal zorlama olmadan işletme için ilave maliyetler anlamına gelen (aynı zamanda daha düşük kar) çevre yönetim sistemini kendiliklerinden kurmalarını beklemek, sadece iyimser bir bekleyiş olarak kalmaya mahkûmdur. Bundan dolayıdır ki, işletmelerin çevreye saygısı değişik derecelerde olsa da bütün ülkelerde yasalar ile zorlanmaktadır. Bu zorlamaların kontrol aracı ise çevre denetimleridir.</p> <p>Çevre yönetim yapısı; çevre yönetimini gerçekleştirmek için kamu veya özel sektördeki herhangi bir kuruluşun kullandığı personel, fonlar ve işlemler bütünüdür. Çevre yönetim yapılarının denetimi (dolaylı çevre denetimi) ise, kurulan bu yapı ve prosesin istenildiği gibi çalışıp çalışmadığının araştırılmasıdır. Yani denetim mekanizması, kendi işleyişinin etkinliğini ölçmeli, denetimin verimliliğini</p>	<p>"Çevre görevlisi", denetçi görevini yürütebilecek niteliklere sahip bir görev tanımını barındırdığından dolayı, Taslak Yönetmelikte "Çevre görevlisi"nin "çevre denetçisi" olarak görevlendirilmesine yönelik hükümler eklenmelidir.</p> <p>Genel olarak mevzuatlarda, "çevre yönetim yapılarının denetimi"ne dair bir hüküm bulunmamaktadır. Ancak denetim sürecinin istenildiği gibi çalışıp çalışmadığının</p>

ÇEVRE DENETİM YÖNETMELİĞİ TASLAĞI HAKKINDA ÇEVRE MÜHENDİSLERİ ODASI GÖRÜŞÜ

sınamalı, kısacası denetimin “nasıl yapıldığı” konusuna odaklanmalıdır.

Çevre mevzuatının denetimi; ulaşılmaması istenen çevre politikası hedeflerinin, mevcut mevzuatın bu hedeflere ulaşmadaki başarısının değerlendirilmesi ve bu bağlamda çevre mevzuatının gözden geçirilerek geliştirilmesi faaliyetleridir.

Denetimin yönetime engel olarak algılanması, Türkiye’de sadece çevre denetiminin değil, bütün denetimlerin ortak bir sorunudur. Bu nedenle çevre denetim mevzuatı genel olarak, denetimin kalkınmaya engel olmayacak şekilde düzenlenmektedir. Türkiye’de çevre denetimi çoğunlukla cezalandırma amacına odaklandığından dolayı, denetimlerin etkinliği bazı idari cezalar verilmesinden ileri gidememektedir. (“Türkiye’de Çevre Denetimi ve Çevre Etiği Bağlamında Yeniden Yapılandırılması”, ERGÜN, T., Doktora Tezi, Ankara, 2014).

Denetimin etkinliği, hem denetim türlerine ve hem de denetim yönetiminin işleyişine bağlıdır. Rutin (yıllık) denetimler, tesis faaliyetlerinin geçerli mevzuata genel çerçevede uyum sürekliliğini sağlarken; plansız (ani) denetimler ise uyumsuzlukların düzeltilmesi amacıyla caydırıcı işlemi kullanır. Denetimde esnetme, çoğu defa ani (habersiz) denetimin rutine dönüştürülmesiyle olurken, nadiren de geçerli mevzuattaki yükümlülüklerin ertelenmesi yoluyla gerçekleştirilmektedir. Ancak denetim sürecinin yönetilmesinde, yönetim yapısının yetersizliğinden dolayı aksamalar olursa, tüm denetim türlerinin veya yürürlükteki mevzuatın etkinliği de ortadan kalkacaktır.

Denetimin kalkınmaya ve yönetime engel olarak algılanmaması için, denetim sıklığı dengeli biçimde ayarlanmalıdır. **Ortam bazlı denetimler** daha kısa zamanlarda yapılabilmekte, ancak birleşik denetimler ise daha uzun zaman gerektirmektedir. Saha tetkiklerini de kapsayan bir **“geniş kapsamlı denetim”**in, yılda bir kereden fazla gerçekleştirilmesi genel olarak mümkün değildir. Ani denetimlere zaman tanımak amacıyla, yılda tüm zamanın onda birini başka bir işe tahsis etmeden boş bırakmak faydalı olabilir. Bu zaman aralığı; iş saatleri sırasında ve sonrasında halkın endişelerini cevaplamak gibi, belli konularda (mühendislikte ve tetkikler gibi işlerde) uygunluğu sağlamak üzere tekrarlanan ziyaretler için kullanılabilir.

Bir mesleği uygularken mutlaka uyulması gereken ahlaki değer ve etik kuralları vardır. Deontolojik kurallara uymamak, çoğu zaman hukuksal yaptırımları gerektirebilmektedir. Meslek etiği ilkelerinin uygulanması için “Denetim Görevlilerinin Uyacakları **Meslekî Etik Davranış İlkeleri** Hakkında Yönetmelik” (R.G. 14.09.2010, 27699) uyarınca denetim görevlilerinin uyacakları etik davranış ilkeleri (tarafsızlık ve nesnellik, eşitlik, dürüstlük, gizlilik, çıkar çatışmasından kaçınma, nezaket ve saygı, yetkinlik ve mesleki

belirlenmesi ve etkin tutulması için denetim mekanizmasının kendi işleyişindeki etkinliğin sağlanmasına yönelik (**dolaylı çevre denetimine** dair) hükümler de Taslak Yönetmeliğe ilave edilmelidir.

“Çevre mevzuatının denetimi” ve “çevre yönetim yapılarının denetimi”; Sayıştay’ın performans esaslı çevre denetimlerinden çıkan sonuç raporları dikkate alınarak geliştirilmeli, çevre politikalarına yansıtılmalıdır.

Çevre denetim periyodu süresini kısaltmak amacıyla, mevzuattan sadece birinin uygunluğunun ele alındığı **“ortam bazlı denetim”** modeline ağırlık verilmelidir.

Çevre denetim sürecinde sadece denetlenen taraf için değil, denetleyen birimler için de etik ilkeler dâhil önleyici ve düzenleyici yaptırımlara dair hükümlerin, Taslak Yönetmeliğe ilave edilmesi gerekir.

ÇEVRE DENETİM YÖNETMELİĞİ TASLAĞI HAKKINDA ÇEVRE MÜHENDİSLERİ ODASI GÖRÜŞÜ

özen) belirtilmiştir. Denetçinin bağımsızlığı hem yürütme organına karşı, hem de denetlediği kurum veya kuruluşa karşı sağlanmalıdır. Tarafsız ve dürüst davranma olarak tanımlanan bağımsızlık, denetçilerin vazgeçmemeleri gereken bir özelliktir.

Çevre denetimi, merkezden yönetim içinde yer almalı, yerel yönetimlerden de denetim sürecinde yararlanılmalıdır. Yetersiz sayıdaki kurum personeli ile Bakanlığın bir alt birimi haline getirilen çevre denetimi, denetimin teknik gereklerini yerine getirmeye zorlamaktan ziyade, politik kararlara göre şekillenen yaptırımlara izin verecektir. Denetimin, kamu ortak faaliyeti olduğu kabul edilerek, yerel halkın eğilimine de duyarlı olan STK'lar, odalar, belediyeler gibi birimlerin katılımı yoluyla daha güçlü denetim kurulları oluşturmak ve çevre denetiminin etkinliğini artırmak gerekir.

Tek bir kurumun alt birimleri olarak yönetilen denetim birimlerinin, bağımsız karar yetkinliği yeterli değildir. STK'lar, odalar, belediyeler gibi birimlerin katılımı yoluyla, daha güçlü denetim kurulları oluşturarak, çevre denetiminin etkinliğini artırmak gerekir.

Taslak Yönetmelik Maddesi

Görüş ve Değerlendirme

Teklif

Kapsam
MADDE 2 – (1) Bu Yönetmelik,
...

"Çevre Sağlığı Denetimi ve Denetçileri Hakkında Yönetmelik"; Atıkların depolama ve tasfiye tesislerini, Çevre ve toplum sağlığını olumsuz etkileyecek diğer müesseselerin denetimini yapmakta; sadece sağlık (patojen) açıdan değil Gürültü kirliliği ile mücadele amacıyla, ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği içinde gerekli denetimleri yapmak, Elektromanyetik kirlilik, radyasyon sağlığı ve güvenliği konularında, ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği içinde denetim yapmak, Katı, sıvı ve gaz atıkların oluştuğu, depolandığı, bertaraf ve değerlendirme yapıldığı yerlerin denetimini yapmak, Nehir, göl, deniz ve baraj sularının kontrolü, ıslahı ve numune alma çalışmalarını yapmakla da ilgilidir.

Kapsam
MADDE 2 – (1) Bu Yönetmelik,
...
(4) "Çevre Sağlığı Denetimi ve Denetçileri Hakkında Yönetmelik" kapsamında yer alan konuların denetiminde uygulanmaz.

Taslak Yönetmelik kapsamının, 'Çevre sağlığı denetiminin ve çevre sağlığı denetçilerinin çalışma usul ve esasları ile bu Yönetmeliğin amacının gerçekleştirilmesi için yapılması gerekli idari, hukuki ve teknik iş ve usulleri kapsayan' "**Çevre Sağlığı Denetimi ve Denetçileri Hakkında Yönetmelik**" uyarınca görevli personelin görev alanı ve benzer niteliklerin uyumu bakımından değerlendirilmesi, yetki alanının belirgin şekilde ayrılması uygun

ÇEVRE DENETİM YÖNETMELİĞİ TASLAĞI HAKKINDA ÇEVRE MÜHENDİSLERİ ODASI GÖRÜŞÜ

	görülmemektedir.	
<p>Tanımlar MADDE 4- (1) Bu Yönetmelikte geçen; ... g) Çevre denetçisi adayı: Çevre birimlerinde görev alan ve çevre denetçisi olmak amacıyla denetim faaliyetlerine katılan kişiyi,</p>	<p>Çevre denetçisinde aranacak nitelikler Bu Yönetmelik taslağının 13. Maddesinin 2. Fıkrasında "Kapsamı Bakanlıkça belirlenen çevre denetçisi eğitimini tamamlamış olmak" veya bu "eğitime devam ediyor olmak" şartı da, Çevre denetçisi adayları için geçerlidir. Çünkü, ilgili madde kapsamındaki tüm niteliklerin bir arada olması gerekmektedir. Bu nedenle, söz konusu tanımın bu nitelikleri kapsayacak şekilde geliştirilmesi veya niteliklerin belirtildiği ilgili maddeye gönderme yapılması gerekmektedir.</p>	<p>Tanımlar MADDE 4- (1) Bu Yönetmelikte geçen; ... ÖNERİ 1- g) Çevre denetçisi adayı: Çevre birimlerinde görev alıp en az dört yıllık yükseköğretim kurumu mezunu olan, çevre denetçisi eğitimini alan veya bu eğitime devam eden, çevre denetçisi olmak amacıyla denetim faaliyetlerine katılan kişiyi, ÖNERİ 2- g) Çevre denetçisi adayı: çevre denetçisi olmak amacıyla başvuran ve bu Yönetmeliğin 13 üncü maddesinde belirtilen şartlardan en az birini taşıyan kişiyi,</p>
<p>Denetime tabi tesislerin veya faaliyetlerin yükümlülükleri MADDE 6 – (1) Denetime tabi tesis veya faaliyetler; ...</p>	<p>İşletmelerde bazı durumlarda işleten ile işletme sahibi farklılık göstermektedir. İşleten firma, çevreyi kirlетici faaliyetlerde bulunurken denetimlerde işletme sahibi idari yaptırımla karşılaşabilmektedir. Bu sebeple kirlетici faaliyete sebep olan gerçek veya tüzel kişilerin sorumluluklarının açık olarak nitelendirilmesi belirsizliği ortadan kaldıracaktır.</p>	<p>Denetime tabi tesislerin veya faaliyetlerin yükümlülükleri MADDE 6 – (1) d) 2872 sayılı Çevre Kanunu ve ilgili yönetmelikler kapsamında yapılacak başvurular, işletmeyi gerçekleştiren gerçek veya tüzel kişiler adına yapılmalıdır.</p>
<p>Birleşik denetim programı MADDE 9 – (3) Ortam bazlı denetimler konusunda Bakanlık ve Bakanlığın yetki verdiği kurum ve merciler, denetimleri kendilerinin belirlediği programlar çerçevesinde gerçekleştirir.</p>	<p>Denetim yapılan deniz alanlarında denetim programları arasında koordinasyonun sağlanmadığı hallerde, denetim çakışmaları veya yetki çatışması ortaya çıkabilir. Bu nedenle yetki verilen kuruluşlar arasında da denetim koordinasyonuna ilişkin</p>	<p>Birleşik denetim programı MADDE 9 – (3) Ortam bazlı denetimler konusunda Bakanlık ve Bakanlığın yetki verdiği kurum ve merciler, denetimleri kendilerinin belirlediği, varsa yetki verilen kuruluşlar arasında da</p>

ÇEVRE DENETİM YÖNETMELİĞİ TASLAĞI HAKKINDA ÇEVRE MÜHENDİSLERİ ODASI GÖRÜŞÜ

	<p>hükümler yer almalıdır. Sonuç olarak Taslak Yönetmeliğin 9. Maddenin 3. Fıkrası bu doğrultuda revize edilmelidir.</p>	<p>denetim koordinasyonunun sağlandığı programlar çerçevesinde gerçekleştirir.</p>
<p>Denetim ekibinin görevlendirilmesi MADDE 12 – (2) Denetim ekibi, bu maddenin dördüncü fıkrasında belirtilen denetimler hariç olmak üzere, en az iki çevre denetçisinden oluşur.</p>	<p>Denetimi yapılan tesisin çevreye doğrudan veya dolaylı olumsuz etkilerini kapsamlı ve bütünlük olarak değerlendirmek önem arz etmektedir. Hava, toprak ve su başta olmak üzere bir çok kirlilik konusu üzerine eğitimlerini alan Çevre Mühendisleri denetimlerin seyrine katkı sağlayacaktır. Bu sebeple Çevre Mühendisleri denetimlerin önemli bir unsuru olarak görülmelidir.</p>	<p>Denetim ekibinin görevlendirilmesi MADDE 12 - (2) Denetim ekibi, bu maddenin dördüncü fıkrasında belirtilen denetimler hariç olmak üzere, <u>biri Çevre Mühendisi olmak şartıyla</u> en az iki çevre denetçisinden oluşur.</p>
<p>Denetim ekibinin görevlendirilmesi MADDE 12 – (5) Bakanlıkça yetki verilmiş kurum ve mercilerin yetkili makamı tarafından görevlendirilecek denetim ekibi ve denetim personelinin nitelikleri Bakanlık tarafından belirlenir.</p>	<p>Deniz kirliliği denetçisi; 4. Maddede "Gemilerden kaynaklanan deniz kirliliğinin kontrolünde görevlendirilecek olan ve nitelikleri Bakanlıkça belirlenen deniz kirliliği denetim personeli" olarak tanımlanmış, ancak nitelikleri verilmemiştir. Yetki devri yapılan kurum veya kuruluşlarda Çevre denetçisi niteliklerine sahip personel görevlendirilebilmelidir, ancak Çevre denetçisi'nin nitelikleri "Bakanlık çalışanı" olmasını gerektirmektedir.</p>	<p>Denetim ekibinin görevlendirilmesi MADDE 12 – (5) Bakanlıkça yetki verilmiş kurum ve mercilerin yetkili makamı tarafından görevlendirilecek denetim ekibi ve denetim personelinin nitelikleri Bakanlık tarafından belirlenir. (..)Deniz kirliliği denetçisinin nitelikleri: ...</p>
<p>İhlalin tespiti MADDE 17 –(3) İhlalin belirlenmesi için fotoğraf, kamera ve diğer teknik cihazlardan yararlanılması veya numune alınması işlemi; ilgililerin olay mahallinden ayrılması, olayın kendine özgü mahiyeti gibi fiili imkânsızlıklar nedeniyle yapılamadığı durumlarda çevre denetim tutanağının düzenlenmesi ihlalin tespiti için yeterlidir</p>	<p>Burada kanunda belirtilen ihlallerin belirlenmesinde konuya şahit olan kişilerin ifadesi göz önünde bulundurularak düzenlenmesinin daha doğru ve uygun olacağı düşünülmektedir.</p>	<p>İhlalin tespiti MADDE 17 – (3) İhlalin belirlenmesi için fotoğraf, kamera ve diğer teknik cihazlardan yararlanılması veya numune alınması işlemi; ilgililerin olay mahallinden ayrılması, olayın kendine özgü mahiyeti gibi fiili imkânsızlıklar nedeniyle yapılamadığı durumlarda çevre denetim tutanağının konuya şahit olmuş kişilerinde ifadesi ile düzenlenmesi ihlalin tespiti için yeterlidir</p>
<p>İhlalin tespiti Madde 17- (4) Biyolojik çeşitliliğin tahribatının</p>	<p>Bu madde önceki yönetmelikte de yer alıyordu. Ancak biyolojik çeşitliliğin tahribatının tespitinde tek başına</p>	<p>İhlalin tespiti Madde 17- (4) Biyolojik çeşitliliğin</p>

ÇEVRE DENETİM YÖNETMELİĞİ TASLAĞI HAKKINDA ÇEVRE MÜHENDİSLERİ ODASI GÖRÜŞÜ

tespitinde gerektiğinde bilirkişiye başvurulabilir	bilirkişiye başvurulabilir ibaresi yetersidir ve gerekli alansal çalışmalar yapılarak karar verilmelidir. Konu hakkında çalışmasız yapılacak olan bilirkişi kararı yanlış sonuçlara yol açabilmektedir.	tahribatının tespitinde gerektiğinde uzman kişilerden/kuruluşlardan destek alınarak alansal çalışmalara başvurulabilir.
İdari yaptırım kararı Madde 21- (2) Söz konusu idari yaptırım kararına yol açan ihlal, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu ile diğer kanunlara göre suç oluşturuyor ise kovuşturma yapılması için Cumhuriyet Savcılığına suç duyurusunda bulunulur.	İlgili maddeye biraz daha açıklık getirilmesi faydalı olacaktır. Kanunda yer alan idari cezalara atıfta bulunularak belirtilebilir. Çevrenin kasıtlı kirletilmesini içeren maddeler bu kapsama alınabilir ve bu ayırım vurgulanmalıdır.	
Çevre gönüllüsünde aranacak nitelikler MADDE 38 – ... (4) Çevre Mühendisliği bölümlerinden doktor ve üzeri akademik unvan almış kişiler de Bakanlığa başvurdukları takdirde çevre mevzuatı eğitimi ve sınav koşulu aranmaksızın çevre gönüllüsü olurlar.	Çevre Mühendisliği bölümlerinden mezun olanlardan doktor ve üzeri akademik unvan almış kişilerin seviyesi, çevre mevzuatı eğitimi aşan akademik bir seviyedir. Ayrıca, resmi kurumdaki teknik personelin çevre gönüllüsü olabilmesi için, ilgili alanda çalışması şartı getirilmelidir. Çevre Gönüllüsünde aranacak niteliklerde; Çevre Mühendisliği eğitimi almış olmanın çevre mevzuatı eğitimi ve sınav koşulu aranmaksızın Çevre Gönüllüsü olmaya yeterli olduğu, doktor ve üzeri akademik unvan almanın “çevre mevzuatı eğitimi”ne ilave katkısının olmayacağı, hatta bir ilgisinin bulunmadığı düşünüldüğünden; aşağıdaki şekilde düzenlenmesinin uygun olacağı kanaati oluşmuştur. Çevre Mühendisliği bölümlerinde verilen eğitimler ile Çevre Mühendislerinin çalıştıkları alanlar işin doğasında çevre gönüllüsü olmayı barındırmaktadır. Bu sebeple sadece akademik kariyer ile Çevre Mühendislerinin Çevre Gönüllüsü sıfatını alması kısıtlanmamalıdır.	Çevre gönüllüsünde aranacak nitelikler MADDE 38– ... (4) Çevre Mühendisliği bölümlerinden mezun olan kişiler Bakanlığa başvurdukları takdirde çevre mevzuatı eğitimi ve sınav koşulu aranmaksızın çevre gönüllüsü olurlar.